

Ak Koyunlu Beyi Osman Bey'in Unvanı: Yülük mü İlig mi?

Fatma Akkuş Yiğit*

Özet: Bu makalede 1402–1435 yılları arasında Ak Koyunlu Devleti'ne beylik yapmış olan Osman Bey'in "Kara Yülük" lakabından hareketle, bu lakabın etimolojik yapısı ve tarihî seyri hakkında kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Osman Bey'in lakabı Kara Yülük veya Kara İlig'dir. Ak Koyunlu ve Kara Koyunlu Türkmenleri için çok önemli bir kaynak olan Kitâb-ı Diyarbekriyye'de Kara Yülük Osman Bey'in adı sadece *Osman Bey* veya *Emîr-i Nâmdar* olarak geçer. Timurlu kaynaklarında *Kara Osman-ı Türkmân* olarak anılır. Memlûk kaynaklarında ise Ak Koyunlu beyinden *Emîr Osman*, *Emîr Kara Osman*, *Kara Yülük*, *Emîr Kara Yülük* ve *Emîr Kara Yülük bin Tur Ali bin Kara Yülük* veya *Kara Eylük* olarak bahsedilir. Buradan hareketle ilk olarak Kara unvanının ve daha sonra Yülük veya İlig unvanının Türklerde hangi anlam ve amaçla kullanıldığı, bu unvanların kelime manası, etimolojik yapısı ve tarihî seyri hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kara, Yülük, İlig, Kara Yülük Osman Bey.

About Nickname of Kara Yülük Othman Beg

Abstract: In this article, short evaluation has been realised about etymological structure and historical period of this nickname according to the nickname of Kara Yuluk Othman who ruled to Ak Koyunlu State between the years of 1402-1435. The nick name of Othman Beg is *Kara Yülük* or *Kara İlig*. In the Kitâb-ı Diyarbekriyye which is the very important reference for Turkmens of Ak Koyunlu and Kara Koyunlu, the name of Kara Yülük Osman is referred only *Othman Beg* or *Emir-i Namdar*. He is called *Kara Othman Turkmen* in Timuridsources. Ak Koyunlu Beg is called as *Emir Othman*, *Emir Kara Othman*, *Kara Yülük* or *Kara Eylük* in Mamluk sources. From this point of view some information is given about first of all the title Kara and then the titles Yülük or İlig and their meaning and purpose, etymological structure and history.

Key Words: Kara, Yülük, İlig, Kara Yülük Othman Beg.

* Yrd. Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, fatma.akkus.yigit@ikc.edu.tr

Giriş

Ak Koyunlu Devleti'nin gerçek kurucusu Kara Yülük Osman Bey'dir. 1353'de Kutlu Bey'in en küçük oğlu olarak dünyaya gelen Osman Bey, 1402-1435 yılları arasında Ak Koyunlulara hükmetmiş ve sahip olduğu üstün askeri yetenek ve siyasi dirayetiyle dağınık halde bulunan boyları birleştirerek, onlardan güçlü bir beylik oluşturmayı başarmıştır.

Osman Bey'in siyasi serüveni daha evvel birlikte olduğu Kadı Burhaneddin'i, sebebi kesin olarak belli olmayan bir anlaşmazlık sonucu öldürmesi ile başlamıştır (1399). Böylesi güçlü bir beyi öldürmesi ile nam salan Osman Bey, bu olayın ardından Mutahharten ile anlaşarak onunla birlikte Karabağ'da bulunan Timur'un yanına gitmişti. Burada Timur tarafından iyi karşılanan Osman Bey, Osmanlılara karşı yaptığı saldırıda Timur'a rehberlik yapmıştı. Ankara Savaşı'nda Timur ordusunun sağ kolunda yer alan Osman Bey, Osmanlı kuvvetlerinin kırılmasında önemli rol almıştır. Onun yardımlarını karşılıksız bırakmayan Timur, Anadolu'yu terk ederken kendisine emirlik menşuru vermiş ve Âmid'i (Diyarbakir) teslim etmiştir. Böylece Osman Bey, Âmid'e gelerek burada devletini tesis etmiştir.

Kara Koyunlu Kara Yusuf ve oğlu Kara İskender ile defalarca savaşmış, asi Memlûk valisi Emir Cekem ve onunla müttefik olan Mardin hükümdarı Mecdeddin İsa ile savaşarak ikisini de mağlup etmiş ve yaptığı birçok harp sonucunda Şahruh'dan kaçan İskender'in önünü kesmek için çıktığı seferde yine bir harp esnasında aldığı yara sebebiyle hayatını kaybetmiştir (Tihârî 1993, I: 114; Öztürk 2001: 80; İbn Hacer 1986, VIII: 401; İbn Tagrıbirdî 1992, XIV: 253; Woods 1993: 96; Yinanç 1946: 256-259; Sümer 1989, II: 273; Sümer 2001:436; Aka 1993: 112; Erdem 1990: 100; Erdem-Paydaş 2007: 65; Erşahin 2002: 39-48; Akkuş 2005; Çay 1987: 455).

Osman Bey, beyliğinin sınırlarını Erzurum'dan Kemah ve Harput'a, Erzincan'dan Mardin'e kadar genişletmiş, bölgede önemli bir siyasi güç haline gelmeyi başarmıştı. Kara Koyunlular, Osmanlılar ve Memlûkler gibi güçlü devletlerle mücadele eden Osman Bey, Ebû Bekr-i Tihârî'nin kaydına göre üç yüz kadar savaşa katılmıştır (Tihârî 1993, I: 31; Öztürk 2001: 34).¹

Osman Bey'in unvanı Kara Yülük'tür. Bu unvan, tetkik eserlerde *Kara Yülük Osman Bey* veya *Kara İlig Osman Bey* olarak geçmektedir. Acaba bu unvan Osman Bey'e niçin verilmiştir?

Bu konu hakkında ilk olarak *kara* unvanının ve daha sonra *yülük* veya *ilig* unvanının Türklerde hangi anlam ve amaçla kullanıldığı, bu unvanların kelime manası, etimolojik yapısı ve daha sonrasında tarihî seyri hakkında bilgi verilecektir.

¹ Şüphesiz bu rakam pek mübalâğalı olup, bununla o, Kara Yülük Osman Bey'in pek çok savaşa katılmış olduğunu anlatmak istemiştir.

1. Kara Unvanı

Kara kelimesinin Türklerde bir unvan olarak kullanıldığı bilinmektedir. Nitekim *kara* unvanını sıklıkla kullanmış olan Karahanlı Devleti de adını, tarihçi V. V. Grigorev'in, Mâverâünnehr Karahanlıları hakkında 1874 yılında yazmış olduğu makaleden sonra almıştır (Pritsak 1977: 251; Genç 2002: 1). Bu sülaleye mensup meşhur hükümdarların Kara Han, Kara Hakan, Arslan Kara Hakan, Tamgaç Buğra Kara Hakan gibi unvanlar almaları, devletin adının bu şekilde yaygınlaşmasının sebebinin izah etmektedir.

Eski Türk inancına göre Türklerde *kara* kelimesi hususi ve birbirlerine zıt anlamlar taşımaktadır. *Kara* “şiddetli, çetin, sert, zorlu, güçlü, kudretli” anlamlarını taşımaktadır ve Türklerde “kudretli, güçlü, şiddetli tabiata sahip” hükümdarlar için sıkça kullanılmıştır (Kafesoğlu 1984:229-230). Tıpkı günümüzde kullandığımız “gözü kara” deyiminde olduğu gibi. Bunun zıttı olarak günümüz Türkçesinde kullandığımız yeryüzü anlamına da gelen *kara*, uğursuz sayılmış, matem alameti olarak kabul edilmiştir. Günümüz Türkçesinde karalar bağlamak, kara haber, kara toprak, kara baht gibi deyimler de *kara* renginin uğursuzluğu ile ilgilidir (Bayraktar 2004: 65). Osman Bey, bulunduğu coğrafyada adından sıkça bahsettirmiş çok cesur, muharip ve askerlik sanatını iyi bilen bir kumandan olması dolayısıyla onun için kullanılan *kara*, kelimenin ilk manasıyla ilgili olmalıdır.

Ak Koyunlu ve Kara Koyunlu Türkmenleri için önem arz eden ve Farsça kaleme alınmış bir kaynak olan Kitâb-ı Diyârbekriyye'de Osman Bey'in adı, yalnızca “Osman Bey” veya “Emîr-i Nâmdar” olarak kayıtlıdır (Tihriî 1993, I: 11, 31, 34, 38, 43; Öztürk 2001: 20, 34, 36, 38, 40). Timurlu kaynaklarında “Kara Osman”, “Kara Osman-ı Türkmân” ve “Kara Osman-ı Bayındır” olarak anılır. Memlûk tarihlerinde ise Ak Koyunlu beyinden “Emîr Osman, Emîr Kara Osman, Kara Yülük, Emîr Kara Yülük ve Emîr Osman bin Tur Ali bin Kara Yülük” (el-Makrîzî 1972, IV/I: 45, 417 vd; İbn Tagrıbirdî 1992, XIII: 24, 25, 203, 204, 205, 216, 217 vd; Sümer 1999, I: 6; Akkuş 2005: 41) şeklinde geçer.

Osman Bey, hayatı boyunca verdiği mücadeleler sebebiyle, komşu devletler tarafından hakkı teslim edilerek *kara*, yani cesur hükümdar olarak anılmıştır. Öyleyse *kara* ile beraber kullanılan yülük'ün anlamı nedir?

2. Yülük/İlig Unvanı

Kara Yülük kelimesi, Arap harfleriyle قرايلوك şeklinde yazıldığında (el-Makrîzî 1972, IV/I: 364) Kara Eylük~İylük~İlük~Élük biçimlerinde okunmaya imkân tanımaktadır. Fakat harekesiz ve vav harfi olmadan يلك şeklindeki yaygın kullanımıyla yazıldığında çok daha çeşitli biçimlerde okunabilmektedir (İbn Hacer 1986, VII: 318; İbn Tagrıbirdî 1992, XIII: 217; İbn İyâs Bedâyi'1984,

II: 40 v.d.). Örneğin, *yülük* hem hükümdâr anlamında *ilig*; hem de *yülük* yani “yolunmuş, traş edilmiş” (Toparlı-Vural 2003: 332), “tüysüz, kılsız” (Tarama Sözlüğü, 1972, VI: 4761) ve “ustura ile kesilmiş, tıraş edilmiş, usturaya vurulmuş (kıl)” anlamlarında kullanılabilir (Parlatır vd. 1998, II: 2480).

Yülük kelimesi *ilig* şeklinde okunursa; *ilig*, tarihte Türk hükümdarları için kullanılan bir unvandır.

2.1. İlig unvanının etimolojik yapısı

Karahanlılardan bahseden Müslüman tarihçilerden el-Utbî (Tarih-i Yeminî), Kazvinî (Tarih-i Güzide), İbnü'l-Esîr (el-Kâmil fi't-Târih) v.b. kaynaklarda geçen bu unvan *ilek*, *ilâk*, *ilik* ve *elik* gibi farklı okunuşlarla dile getirilmiştir. Karahanlılar sarayında yazılmış olan Kutadgu Bilig’de çokça geçen bu unvanın, eserin Uyurca nüshasını neşreden W. Radloff ve diğer bir şarkiyatçı F. Grenard tarafından “birinci” manasına gelen “ilk” kelimesinden geldiği ileri sürülmüştür. Ancak Osman Turan buna karşıdır. Nitekim ona göre:

“Eğer kelimenin menşei ilk olsa idi, bununla birinci, yani Büyük Han’ın gösterilmesi ve ikinci derecede tâbi hanlara sadece han ve tâbiyeti ifade eden diğer bir kelime ile birlikte, herhangi bir unvanın verilmesi icap ederdi. Hâlbuki muahhar devirlerde bunun han unvanı altında gibi bir mana ifade ettiği kaydedilmiştir. Bundan başka bu hanların unvanları arasında bir farklaşma vücuda geldiğini göremiyoruz”(Turan 1942: 197).

Ayrıca bu görüşün etimolojik açıdan da uygun olmadığını belirterek İlig (İlig)’in ilk’ten geldiğini ileri sürenlerin bunu yaparken aradaki i’nin düşmesinin izahını yapmadıklarını, ilk kelimesinin böyle bir şeklinin olmadığını ve *ilig* ve ilk kelimesinin aynı menşeden gelmesinin imkânsız olduğunu belirtmiştir (Turan 1942: 197). Kutadgu Bilig’in muhtelif yazma nüshalarını karşılaştırarak izahlı bir metin haline getiren Reşid Rahmeti Arat ise bu kelimeyi *ilig* olarak tespit etmiştir (Arat 1947: 1; Bala 1950: 972).

2.2. İlig kelimesinin anlamı

İl (el) kelimesi, Türkçede üç değişik anlamda kullanılmıştır. Türkler *il* kelimesini önce “millet” anlamında kullanmışlardır. Günümüzde kullandığımız “el mi yaman bey mi yaman” ifadesindeki el de kelimenin bu anlamıyla ilgilidir. Daha sonra milletin yaşadığı toprağa da il denilmeye başlandı. Böylece *il*, “vatan, yurt, ülke” manasını kazandı. Bu kelime “memleket ve tebaanın tümünü teşkil ve temsil eden siyasi organizasyon” yani “devlet” anlamında da kullanıldı. Orhun yazıtlarında il’in ifade ettiği manayı Thomsen, “empire” yani “devlet, imparatorluk” olarak tercüme etmiştir. Osmanlılar dönemindeki *devletlü* kelimesi “milleto, ülkeye ve devlete sahip çıkan, onları koruyan” manasındadır

ki İl+lig=İlig de aynı manaya gelmektedir. Yani ilig, hükümdar anlamındadır. Türklerin devlete il dedikten sonra bu devletin hâkimine de -lig, -lik, -li, -lü gibi ekler ile illig yani illi, devletli demeleri de gayet doğaldır. İllig'deki "l" seslerinden birinin düşmesi, Türkçede var olan bir durumdur. Örneğin, Kâşgarî'de elli sayısını belirtmek için hem elig hem de ellig yazılması gibi (Turan 1942: 198).

2.3. İlig unvanının tarihî seyri

İlig, Uygurlarda, Karahanlılarda ve Selçuklularda hükümdarlara ve hükümdar ailelerine mensup şehzadelere verilen yüksek bir unvandır (Bala 1950: 972). Bu unvanın menşesine baktığımızda Attila'nın bir oğlunun adı olan Ellak veya İllak'ın *ilig* ile bir münâsebeti olduğu genelde kabul edilir. Orhun Âbideleri'nde devlet manasında il ve bu kelimedenden gelen *illig* tâbirlerine tesadüf edildiği halde, bu âbideyi diken Göktürklerin *ilig*'i hükümdar manasında bir unvan olarak kullandıkları görülmez (Bala 1950: 972). Göktürklerden sonra gelen Uygurlarda ise bu kelimenin bir unvan olarak kullanıldığı 820 tarihine ait Kara-Balgasun kitabesi ile diğer bazı metinlerden anlaşılmaktadır (Bala 1950: 972-973). Karahanlılar'a bu unvan muhtemelen Uygurlar'dan geçmiş olmalıdır. İslâmiyeti kabul ederek Abdülkerim adını alan ilk Müslüman Türk hükümdarı Karahanlı Satuk Buğra Han; *Buğra, Han, Hakan* ve *Kara* ile birlikte *İlig* unvanını da kullanıyordu (Genç 2002: 8). Satuk Buğra Han'dan itibaren Karahıtay istilasına kadar sikkeler üzerinde resmî hükümdarlık unvanı olarak han kelimesi ile birlikte ilig-han da kullanılmıştır (Taşağıl 2000: 108). Bu sebeple Karahanlı Devleti'ne günümüz tarihçileri tarafından İlighanlar adı da verilmektedir. Karahanlılar'ın hâkimiyetine son veren Karahıtaylar devrinde de *ilig* unvanı, İlig-i Türkmân şeklinde devam etmiştir (Bala 1950: 973). İlig unvanı Hazar Türklerinde ve onlardan etkilenmiş olan Macarlarda da görülür (Turan 1942: 196-197). Selçuklu Devleti, Karahanlı Devleti'nde kullanılan unvanların çoğunu, kendinde muhafaza ettiği için diğer unvanlar gibi *ilig* unvanı da Selçuklular tarafından kullanılmıştır. Kutalmış'ın oğlu Alp İlig gibi. Bunun dışında Dede Korkut Kitabında İlig Koca oğlu Alp Eren Çapar adının geçmesi bu unvanın uzun süre kullanıldığını gösterir.

Yülük kelimesinin üylük/öylük, yani evli (üy+lügHöy+lük) anlamında kullanılmış olması da ihtimallerden biridir (Clauson 1972: 4). Acaba, "üyHöy" kelimesinin Türkçede "ev" manasında olması dolayısıyla, *ilig* olarak okunan kelime "üylükHöylük" yani "evli, ev sahibi" anlamında mıdır ve dolayısıyla *Kara Yülük*, "Kara Evli" manasında olabilir mi?

Bir diğer ihtimal olarak, Osman Bey için kullanılan *yülük*, kelimenin sözlük manasına göre mi verilmişti? Memlûklerde Osman Bey'den başka kişiler

için de *yülük* tabiri kullanılmış mıydı? Devrin en önemli kaynaklarından el-Makrizî’de geçen bir kayıta, Gazze’de vefat eden bir Emir-i Âhur için “Emir-i Yülük” denilmiştir. Bu kişinin tam adı Emir Seyfeddin Tülek b. Abdullah en-Nâcîrî’dir (el-Makrizî IV: 173). Söz konusu kişi bir hükümdar değildir. Sadece Gazze’de görev yapan bir emirdir. Kuvvetle muhtemel sakal ve bıyığının çıkmamasından ötürü tıpkı Osman Bey gibi *yülük* diye anılmış olmalıdır.

Bunun yanında, Osmanlı vakanüvislerinin pek çoğu da Osman Bey’den bahsederken “Kara Osman”, “Türkmen Kara Osman”, “Bayındırlı Osman Bey”, “Bayındırlı Kara Osman Bey” ve “Kara Yülük Osman Bey” diye bahsetmişlerdir (Hoca Sadettin Efendi 1992, I: 206-207; 236, 263; II: 95, 146, 157, 174; Tarihî Takvimler 1984: 15, 21, 25, 27, 29; İdris-i Bitlisî 2013: 27). Ayrıca, Osmanlı Devleti’nin önemli müverrihlerinden Hoca Saadettin Efendi, Tâcü’t-Tevârih adlı eserinde konu hakkında önemli bir bilgi vermiştir ki o da şudur: “*Diyarbakır ve Doğu Anadolu’nun hâkimi olan Kara Osman Bey ki... Uzun Hasan Bey onun torunlarından ve Kara Eylük (Yülük) lakabıyla tanınmıştır*”(Hoca Sadettin Efendi 1992, I: 206-207). Bu kayıt, Osman Bey’in fiziki özelliği dolayısıyla *yülük* olarak tanındığı fikrini kuvvetlendiren önemli bir delildir.

Ayrıca Memlûk kaynaklarında, Osman Bey haricinde bazı Ak Koyunlu hükümdarlarının da fiziki özelliklerine binaen isimlendirildikleri görülmektedir. Hasan Bey ve Ahmet Bey de bu cümleden hükümdarlardır. Hasan Bey’e, uzun ve ince olduğu için Uzun Hasan; Ahmet Bey’e de şişman, kollarının ve boyunun kısa olmasından dolayı Göde Ahmet lakapları verilmiştir (İbn Tagrıbirdî 1992, XVI:85, 237, 230, 239, 257; İbn İyâs 1984, II: 340, 392, 427-430; III: 27, 80-82, 86, 87, 108, 109).Tıpkı Memlûk kaynaklarında olduğu gibi, Osmanlı vekayinâmelerinde de Uzun Hasan Bey, “Uzun Hasan” “Uzun Hasan Bey” ve “Ak Koyunlu padişahı Hasan Bey” olarak zikredilmiştir (Müneccimbaşı tarihsiz, II: 324,325, 326, 341-350; Hoca Sadettin Efendi 1992, V: 136-137, 142, 203; Oruç Beğ Tarihi 2008: 123; İdris-i Bitlisî 2013: 24-27, 198, 209, 219, 224). Bunlara karşılık Farsça kaynaklarda, bu iki hükümdar“Hasan Padişah”, “Hasan Padişah-ı Türkmân” ve “Ahmed Padişah” olarak anılmışlardır (Tihrânî 1993, II: 569, 575, 577-584; Öztürk 2001: 345, 348, 350- 354; Hondmir 1380, IV: 442, 443; Hasan-ı Rumlu 2006: 510, 514, 524).

Sonuç

Bu çalışmada, Ak Koyunlu hükümdarı Osman Bey’in unvanı *Kara Yülük/İlig* hakkında ilk olarak *kara* ve daha sonra *yülük/ilig* unvanlarının kelime manası, etimolojik yapısı, tarihi seyri ve hangi maksatla kullanıldığı hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre *karanın*, Türklerde “kudretli, güçlü, şiddetli tabiata sahip hükümdarlar” manasında bir sıfat/unvan; *yülükün*“tüysüz, kılsız” manasında

bir lakap ve *iligin*“hükümdar” anlamında bir unvan olarak kullanılmış olduğu ortaya koyulmuştur.

Ak Koyunluların temel tarihi kaynağı olan Kitab-ı Diyarbekriyye’de ve diğer Farsça kaynaklarda, Osman Bey için *Kara Yülük* lakabı kullanılmamıştır. Bu kullanım, Memlûk ve Osmanlı kaynaklarında mevcuttur. Arap harfleriyle yazılan *Yülük* kelimesinin, farklı şekillerde okunabilmesi ve unvan ve lakapların tarih boyunca farklı anlam ve şekillerde kullanılmış olması sebebiyle, bu konuda kesin bir hüküm vermek oldukça güçtür. Bütün bunlarla birlikte, Osman Bey’in hayatı ve genel itibarıyla Ak Koyunlu tarihine bakıldığında; onun güçlü, mücadeleci ve yılmayan bir devlet adamı olması vasfıyla *kara* sıfatıyla/unvanıyla anılması tabiidir. *Yülük*’ün “iligin, hükümdar” manasında Osman Bey’den başka diğer Ak Koyunlu hükümdarlarında kullanıldığı görülmediğine, Memlûk ve Osmanlı kaynaklarında Ak Koyunlu hükümdarlarına fizikî özelliklerine göre lakaplar verildiğine ve Memlûklerde *yülükün* sıradan bir emir için de kullanılmış olmasına binaen; Osman Bey’in lakabının da *yülükün*“tüysüz, kılsız” yani bıyığı, sakalı çıkmayan anlamındaki kelime manası üzerine verildiği tezi, oldukça kuvvetli bir ihtimal olarak görülmektedir.

Kaynakça

- AKA, İsmail (1993), *Timurlular*, Ankara:Diyanet Vakfı Yayınları.
- AKKUŞ, Fatma (2005), *Ak Koyunlu-Memlûk Münasebetleri*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kutadgu Bilig* (1947), (yay. haz. Reşid Rahmeti Arat), İstanbul: TDK Yayınları.
- BALA, Mirza (1950), “İlig”, *İslam Ansiklopedisi(MEB)*, C. V/II, s. 972-973.
- BAYRAKTAR, Nesrin (2004), “Kara ve Siyah Renk Adlarının Türkçedeki Kavram ve Anlam Boyutu Üzerine”, *Tömer Dil Dergisi*, S. 126, s. 56-77.
- CLAUSON, S. Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Turkish Pre-Thirteen Century Turkish*, Oxford: Oxford University.
- ÇAY, Abdulhalûk (1987), “Akkoyunlular ve Karakoyunlular”, *Tarihte Türk Devletleri II*, Ankara, s. 455-456.
- EBÛ BEKR-İ TİHRÂNÎ (1993), *Kitâb-ı Diyârbekriyye*, 2 Cilt, (Neşr. Necati Lugal- Faruk Sümer), Ankara: TTK Yayınları,
- EBÛ BEKR-İ TİHRÂNÎ (2001), *Kitab-ı Diyarbekriyye (2001)*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- EL- MAKRİZÎ, Takiyüddin Ahmed (1972), *Kitâbü’s-Sülûk li-Mârifet Düveli’l-Mülûk*, C. IV/I, (tah. Sa’id Abdulfettâh Â’sur), Kahire, Matbaatü Dârü’l-Kütüb.
- ERDEM, İlhan (1990). “Akkoyunlu Devleti’nin Kurucusu Kara Yülük Osman Bey’in Hayatı ve Faaliyetleri”, *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXIV/1-2, Ankara, s. 99-108.
- ERDEM, İlhan- PAYDAŞ, Kâzım (2007), *Ak-Koyunlu Devleti Tarihi*, Ankara: Birleşik Yayınevi.

- ERŞAHİN, Seyfettin (2002), *Akkoyunlular Siyasal, Kültürel, Ekonomik ve Sosyal Tarih*, Ankara.
- Et-Tuhfetü'z-Zekiyye, Kıpçak Türkçesi Sözlüğü* (2003) (Haz. Recep Toparlı, Hanifi Vural, Recep Karaatlı), Ankara: TDK Yayınları.
- GENÇ, Reşat (2002), *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Ankara: TTK Yayınları.
- HASAN-I RUMLU (2006), *Ahsenü'l-Tevârih*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: TTK yayınları.
- HOCA SADETTİN EFENDİ (1979), *Tacü'l- Tevârih*, 5 Cilt, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- HONDMİR (1380 h.ş.), *Tarih-iHabibü's- Siyer fi Ahbâr-ı Efrad Beşer*, 4 Cilt, (tah. Muhammed Debîr Sibâkî), Tahran, İntişârât-ı Hayyam.
- İDRİS-İ BİTLİSÎ (2013), *Heşt Behişt, VII. Ketibe Fatih Sultan Mehmed Devri (1451-1481)*,(tashihtahkik-çeviri: Muhammed İbrahim Yıldırım), Ankara: TTK Yayınları.
- İBN HACER EL-ASKALÂNÎ (1986), *İnbâ'el-Gumr bi-Ebnâ el- Umr*, (tah. Muhammed Abdulmuid Han), Beyrut, Dârül-Kütübü'l-İlmiyye.
- İBN İYÂS (1984), *Bedâyi' ez- Zuhûr fi Vekâyi' ed-Duhûr*, 5 Cilt, (tah. M. Mustafa Ziyade), Kahire, el-Heyetü'l-Misriyyetü'l-Âmme.
- İBN TAGRİBİRDÎ(1992), *En-Nücûmü'z-Zâhire fi Mülûk Mısr ve'l-Kâhire*, 16 Cilt, (tah. M. Hüseyin Şemseddin, Kahire, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye.
- İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler* (1984), (Yay. Osman Turan), Ankara.
- KAFESOĞLU, İbrahim (1984), *Türk Millî Kültürü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- MÜNECCİMBAŞI (tarihsiz), *Sahâifü'l-Ahbar fi Vekâyü'l-A'sâr*, II. Cilt, tarihsiz, Tercüman yayınları.
- ORUÇ BEĞ TARİHİ (Osmanlı Tarihi 1288-1502) (2008), (Haz. Necdet Öztürk), İstanbul.
- PRİTSAK, Omeljan (1977), “Karahanlılar”, *İslam Ansiklopedisi (MEB)*, C. VI, İstanbul, 1977, s. 251-273.
- SÜMER, Faruk (1989), “Akkoyunlular”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. II, İstanbul, s. 273-274.
- SÜMER, Faruk (1999), *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları*, C. I, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- SÜMER, Faruk (2001), “Karakoyunlular”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. XXIV, İstanbul, s. 434-438.
- Tarama Sözlüğü* (1972), C. VI, Ankara: TDK Yayınları..
- TAŞAĞIL, Ahmet (2000), “İlig”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. XXII, s. 108.
- TURAN, Osman (1942), “İlig Unvanı Hakkında”, *Türkiyat Mecmuası*, C. VII-VIII, İstanbul, s. 196-198.
- Türkçe Sözlük* (1998), (Haz. İsmail Parlatır, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Tezcan Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz), C. II, Ankara: TDK Yayınları.
- WOODS, John (1993), *Akkoyunlular*, (çev. Sibel Özbudun), İstanbul:Milliyet Yayınları.
- YİNANÇ, M. Halil (1978), “Akkoyunlular”, *İslam Ansiklopedisi (MEB)*, C. I, İstanbul, s. 251-270.